

Fiala, Jiří

Marie Sobotková opět jubilující

Slavica litteraria. 2022, vol. 25, iss. 1, pp. 161-165

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2022-1-13>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/145072>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Marie Sobotková opět jubilující

Jiří Fiala (Olomouc)

Je tomu již pět let, kdy vyšel péčí Libora Pavery sborník k životnímu jubileu polonistky a bohemistky Marie Sobotkové.¹ Obsahuje kromě personální bibliografie jubilantky, dovedené do roku 2015,² příspěvky charakterizující vazby jubilantky ke starší české literatuře (Libor Pavera), k polonistice (Michał Hanczakowski), ke slavistice a komparatistice (Ivo Pospíšil) a její biografický medailon (Jiří Fiala). Bilanci aktivit Marie Sobotkové tedy při příležitosti jejího dalšího jubilea soustředíme na významné mezníky jejího života a na její odborný přínos v posledním pětiletí.

Připomeňme, že Marie Sobotková se narodila v neděli 4. 5. 1947 jako druhá dcera (po starší Mileně) v manželství Vlasty a Ladislava Kulínských v Ostravě-Zábřehu. Sestry Milena a Marie Kulínské posléze ukončily střední všeobecně vzdělávací školu s maturitou ve svém rodišti, a zatímco Milena zamířila do Brna na Filozofickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (bývalé a nyní Masarykovy univerzity), kde absolvovala studium oborů čeština a ruština, Marie byla v roce 1965 přijata ke studiu oborů čeština a polština na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. „Zlatá léta šedesátá“ vládla i na tehdejší katedře bohemistiky a slavistiky – její prestiž zaručovali vynikající bohemisté a polonisté: Jiří Daňhelka, Eduard Petruš, Jiří Skalička, Oldřich Králík, Miroslav Komárek, Jiří Damborský, Eduard Lotko a Hana Jechová. Marii Sobotkovou i jejího budoucího manžela, o tři roky staršího Jana Sobotku,³ zaujala především starší česká literatura. Vedení katedry předpokládalo, že Marie Sobotková po svém absolutoriu v roce 1970 nastoupí do externí aspirantury s cílem obhájit rigorózní práci a poté na základě obhajoby kandidátské disertační práce získá vědecký titul kandidátky věd o umění.

Bohužel perspektivu vysokoškolského vědeckopedagogického působení zhatila Marii Sobotkové nastupující „normalizace“ po invazi vojsk Varšavské smlouvy (Sovětského svazu, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky, Bulharské lidové republiky,

1 PAVERA, Libor a kol.: *Polonistka a bohemistka Marie Sobotková*. Praha: Verbum, 2017. Viz též PAVERA, Libor: *Profesorka Marie Sobotková jubilující*. *Slavica litteraria* 20, 2017, č. 2, s. 111–115, dostupné z www.digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/137367/1_SlavicaLitteraria_20-2017-2_14.pdf?sequence=1, vyhledáno 2. 4. 2022.

2 Personální bibliografie Marie Sobotkové do roku 2017 je dostupná tamtéž a in: *Kdo je kdo v české slavistice* (online), dostupné na www.slaviste.cz/index.php/index.php?page=detail&id=131-sobotkova-marie-prof-phdr-csc-emeritni-profesorka-katedry-slavistiky&msclid=acb4d024b11e11ec84b87267e15f3276, vyhledáno 2. 4. 2022.

3 PhDr. Jan Sobotka, nar. 11. 1. 1944 v Jičíně, působil v letech 1989–2008 jako ředitel Obchodní akademie v Olomouci, je znám jako aforistik a pohádkář – viz *Jan Sobotka (spisovatel)* (online), dostupné z [www.cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sobotka_\(spisovatel\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sobotka_(spisovatel)), vyhledáno 2. 4. 2022.

později zčásti též Německé demokratické republiky) 21. 8. 1968. Její otec Ing. Ladislav Kulínský byl za svoje negativní stanovisko vůči invazi vojsk Varšavské smlouvy a následné okupaci ČSSR Sovětskou armádou vyloučen z Komunistické strany Československa, a to byl pro stranické orgány důvod k tomu, aby i jeho dceři bylo zabráněno v uplatnění se na její alma mater. Ta byla tvrdě postižena „kádrovými prověrkami“, z katedry bohemistiky a slavistiky „byli odejiti“ mj. Jiří Daňhelka a Jiří Damborský, Hana Jechová emigrovala do Francie, Oldřich Králík, Jiří Skalička a Eduard Lotko „měli zaraženy“ kariérní postup. Marie Sobotková po dvanáct následujících let vyučovala na odborných učilištích v Přerově a v Olomouci, narodily se jí dvě dcery (Eva, nar. 1974, a Jana, nar. 1979), ale na svůj odborný růst nerezignovala – v roce 1973 získala na základě rigorózní práce *Bartoloměj Paprocký z Hlohol a Paprocké Vůle a Šimon Lomnický z Budče (Umělecko-ideový rozbor jejich mravně výchovné tvorby)* doktorát filozofie, jejím promotorem byl tehdy Oldřich Králík; v roce 1975 absolvovala při zaměstnání studium oboru Občanská nauka, v letech 1980–1982 studovala postgraduálně obor Vysokoškolská pedagogika a jako externí pracovnice vedla na tehdejší katedře bohemistiky a slavistiky semináře dějin polské literatury a starší české literatury. Ve výběrovém řízení na obsazení místa odborné asistentky pro výuku v seminářích starší české literatury a pro přednášky z dějin polské literatury na katedře bohemistiky a slavistiky FF UP v roce 1982 sice byla úspěšná, ale vzhledem k její trvajícím „politické nespolehlivosti“ byl její odborný růst povolen až po roce 1989.

Po listopadu 1989 se v rámci rehabilitací politicky perzekvovaných vědeckopedagogických pracovníků Univerzity Palackého v Olomouci vrátil na katedru bohemistiky a slavistiky FF UP Jiří Damborský, jenž v letech 1990–1994 vedl její polonistické pracoviště. Jeho nástupkyní v této funkci se roku 1995 stala Marie Sobotková s tím, že téhož roku došlo k rozdělení katedry bohemistiky a slavistiky na katedru bohemistiky a katedru slavistiky, a Marie Sobotková převzala funkci vedoucí sekce polské filologie katedry slavistiky, a to až do roku 2012. V roce 2015 přiznala Vědecká rada Univerzity Palackého prof. PhDr. Marii Sobotkové, CSc., statut emeritní profesorky.

Vraťme se nyní k publikační činnosti a s ní spojeným vědeckopedagogickým titulům Marie Sobotkové. Její odbornou doménou se stala polsko-česká literární komparatistika, a to v rámci jak starší polské a české literatury, tak i v novodobých fázích této literární tvorby. Jenže stranické orgány (jmenovitě tajemník pro ideologickou práci Krajského výboru KSČ v Ostravě Ladislav Brumek), nezapomínaly na to, že je dcerou vyloučeného člena KSČ. Její úsilí o získání vědecké hodnosti kandidátky věd o umění tak mohlo být završeno až v roce 1993, a to na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kdy zde obhájila kandidátskou disertační práci *České memoáry 17. století (Žánrová analýza memoárových textů)*. Dva roky nato se uskutečnila na olomoucké filozofické fakultě habilitace M. Sobotkové pro obor Dějiny české literatury na základě jejího habilitačního spisu, jenž byl publikován následujícího roku pod titulem *Autor – text – adresát v memoárech 17. století (Studie z české, polské a slovenské literatury 17. století)*. I v dalších letech se M. Sobotková orientovala na zkoumání ego-dokumentů – zejména memoárů a deníků, dále na hodnocení česko-polských kulturních souvislostí a českých překladů z polské literatury období romantismu, jakož i na analýzu literárního jazyka těchto literatur v současnosti. Výsledky svého bádání zveřejnila ve více než stu příspěvcích v časopisech a sbornících a také v mo-

nografii *Studie z české a polské literatury (Pět století v historii česko-polských literárních souvislostí)*, vydané roku 2003. Téhož roku byla doc. PhDr. Marie Sobotková, CSc., jmenována profesorkou pro obor Dějiny české literatury.

Vzhledem k tomu, že jsem v letech 1974–1978 a 1985–1986 pobýval jako „starszy wykładowca“ českého jazyka a literatury na Varšavské univerzitě a Slezské univerzitě v Katovicích, mohl jsem se po osvojení si polštiny uplatnit jako vyučující polských dějin a reálií na olomoucké polonistice a měl jsem tu čest a potěšení s Marií Sobotkovou pracovat na společných publikačních výstupech. Nejvýznamnějších z nich je knižní monografie *Lafayette, Kolltataj a další francouzští a polští státní vězňové v moravských a českých pevnostech na přelomu 18. a 19. století*, jež vyšla nákladem Moravské zemské knihovny v Brně v červnu 2017. Marie Sobotková zde přinesla detailní informace o věznění Huga Kolltataje a bratří Zajączkových v Olomouci a Josefově, analyzovala díla Huga Kolltataje vzniklá během jeho internace a popsala olomoucké věznění Waleriana (Waleryho) Wiktoryna Dzieduszyckého hraběte z Dzieduszyce, jež bylo doposud českým historikům neznámo.⁴ Naším „divertissement“ jsou booklety k albům lidových písní, zejména z tvorby hornácké Musiky folkloriky, vydávané nakladatelstvím Indies Scope.⁵ K vydání je připravena a udělení autorských práv Moravské zemské knihovně v Brně ze strany Yad Vashem: The World Holocaust Remembrance Center v Jeruzalémě očekává naše komentovaná edice dvou svazků česky psaných poválečných deníků významného izraelského výtvarného umělce Yehudy Bakona, přeživšího holokaustu.⁶ Ke 160. výročí polského lednového povstání v roce 2023 připravujeme studie na toto téma.⁷

Pracovní cesty a stáže Marie Sobotkové směřovaly do Varšavy, Katovic, Lodže, Lublina a dalších polských měst, v Čenstochové působila v roce 2016 jako hostující profesorka, navštívila též slavisty v Lipsku. Byla a je aktivní účastnicí polonistických a slavistických vědeckých konferencí pořádaných v České republice, Slovenské republice a Polské republice.⁸ Podílela se a nadále se podílí na činnosti vědeckých sdružení, po jedno desetiletí byla

4 O osobnosti a díle Huga Kolltataje pojednala Marie Sobotková následně ve studii *Hugo Kolltataj, státní vězeň v Olomouci a Josefově v letech 1794–1802*. *Poznańskie Studia Slawistyczne*, 15, 2018, s. 233–258 (online), dostupné z [www: https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pss/article/view/18667/18601](https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pss/article/view/18667/18601), vyhledáno 2. 4. 2022.

5 *Musica Folklorica: Spal bych, spal bych, žena mi nedá...* Sleeve-note CD, Brno, Indies Scope, 2011. – *Srdénko ňa bolí*. Booklet CD Opýtaj sa Malana, Musica Folklorica, Brno, Indies Scope, 2013. – *Ženský úděl v lidové písni*. Booklet CD Ej, ženy, ženy, poradteže mi, Musica Folklorica, Brno, Indies Scope, 2013. – *Umrem, umrem, ale kdy nevím. Funerální tematika v moravské lidové písni*. Booklet CD Smrti, milá smrti. Brno, Indies Scope, 2018. – *Chvata Bohu, že sem sa narodil*. Booklet CD Majstr. Brno, Indies Scope 2019. – *Nářečí v moravských lidových písních*. Booklet CD Nářečí v moravských lidových písních, Indies Scope 2020.

6 BACON, Yehuda: *Studená sprcha nového života: Poválečné deníky přeživšího dítěte, 23. července 1945 – 17. února 1946*. K vydání připravili Jiří Fiala – Marie Sobotková – Dorota Julia Nowak. Brno: MZK Brno, 2022.

7 Viz k tomu FIALA, Jiří – SOBOTOVÁ, Marie: *Adam Chmielowski, polský povstalec internovaný v Olomouci*. KROK, 2021, č. 4, s. 36–44 (online), dostupné z [www: https://www.vkol.cz/uploads/revue/75/doc/krok-4-2021-www-3.pdf](https://www.vkol.cz/uploads/revue/75/doc/krok-4-2021-www-3.pdf), vyhledáno 2. 4. 2022.

8 Recentně Marie Sobotková přispěla do sborníku *Literatura polska w świecie Tom VIII, Recepcja i adaptacja – mecenaty i migracje*, *Prace ofiarowane Profesorowi Romualdowi Cudakowi*, Katowice 2019, pojednáním *Twórczość poetycka Czesława Miłosza w czeskich przekładach* (s. 91–118) (online), dostupné z [www: https://www.sjkip.us.edu.pl/wp-content/uploads/2021/01/Literatura-polska-VIII_-TEXT-91.pdf](https://www.sjkip.us.edu.pl/wp-content/uploads/2021/01/Literatura-polska-VIII_-TEXT-91.pdf), vyhledáno 3. 4. 2022.

tajemnicí pobočky Literárněvědné společnosti při AV ČR v Olomouci, náleží k zakladatelům mezinárodního Sdružení polských a zahraničních polonistů – učitelů polského jazyka a kultury Bristol (vzniklé roku 1997). V současné době je členkou revizní komise Polsko-českého vědeckého sdružení, členkou České asociace slavistů, Slavistické společnosti Franka Wollmana a členkou redakčních rad odborných zahraničních a domácích periodik.

Marie Sobotková byla řešitelkou sedmi grantových projektů, spoluřešitelkou čtyř grantových projektů a výzkumných záměrů a řešitelkou dvou projektů financovaných, resp. spolufinancovaných Evropskou unií. Podařilo se jí tak nejen dále rozvinout polonistická studia na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve sféře duchovní, ale také zmodernizovat je v rovině materiální – rekonstrukcí jejich sídla ve Vodární ulici a modernizací učeben.⁹ Trvalým vkladem do dějin Univerzity Palackého je knižní výstup projektu IGA FF UP *Historie a současnost olomoucké polonistiky* – obsáhlá dvojjazyčná česko-polská publikace s názvem *Polonistika v Olomouci v minulosti a dnes / Polonistyka w Olomuńcu dawniej i dziś*, vydaná v roce 2014 péčí Marie Sobotkové, hlavní autorky a editorky, a poskytující detailní informace o historii olomoucké polonistiky do uvedeného roku.

Angažmá vysokoškolské pedagožky znamenalo pro Marii Sobotkovou vedení seminářů ze starší české literatury, jež obohacovala o záběry do středověké, raně novověké a barokní kultury – bohužel v důsledku výše již zmíněného rozdělení české a polské filologie do dvou kateder upřednostnila katedra bohemistiky obsazení těchto seminářů vlastní pracovníci. Vedla proto nadále pouze přednášky a semináře z polské filologie, jakož i jako školitelka přípravu řady diplomových a doktorských disertačních prací. V roce 1997 přednášela v oddělení polonistiky katedry slavistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě dějiny polské literatury, roku 2016 působila jako hostující profesorka na slavistice Humanitní fakulty Humanisticko-přírodovědné univerzity Jana Długosze v Čenstochové a během zimního semestru 2016/2017 vedla v Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno kurz na téma *Polské stopy v české kulturní krajině*.

Nemalou míru svého času byla Marie Sobotková nucena věnovat přípravě akreditací studijních oborů související se zavedením kreditního systému, restrukturalizaci dosavadních studijních oborů a zavedení nových studijních oborů, jako byl např. studijní obor Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast. Díky iniciativě Marie Sobotkové byl na Univerzitě Palackého v Olomouci akreditován v roce 2003 doktorský studijní obor Srovnávací slovanská filologie, dále členěný na podobory Srovnávací slovanská jazykověda a Srovnávací slovanská literární věda, což umožnilo doktorandům kontrastivní studium jazykových i literárněvědných problémů ve vzájemných národních kontextech, tj. českém, polském, ukrajinském a ruském. Funkci předsedkyně oborové rady tohoto oboru zastávala Marie Sobotková do června roku 2016, tedy po celých třináct let. Dovedla jako školitelka a v jednom případě jako konzultantka k úspěšné ob-

9 O svoje sídlo ve Vodární ulici 6 byla sekce polské filologie katedry slavistiky FF UP připravena po rekonstrukci objektu FF UP v Křížkovského ulici 10 a sestěhování všech tří sekcí této katedry do podkroví zadního traktu FF UP.

hajobě doktorské disertační práce a doktorské státní zkoušce celkem sedm absolventek a jednoho absolventa doktorského studia oboru Srovnávací slovanská literární věda.¹⁰

Výjimečné zásluhy Marie Sobotkové o česko-polskou kulturní vzájemnost byly z polské strany významně oceněny – v roce 1999 udělil Marii Sobotkové prezident Polské republiky Aleksander Kwaśniewski rytířský kříž Řádu za zásluhy o Polskou republiku ((Order Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej) a v roce 2016 jí udělila Kapitula Ceny POLONICUM ocenění určené pro nejlepší zahraniční učitele polského jazyka a kultury. U příležitosti životního jubilea Marie Sobotkové v roce 2017 jí Slavistická společnost Franka Wollmana udělila Pamětní list za celoživotní přínos české slavistice.

Pro jubilantku samu jsou podle jejích slov nanejvýš cennou odměnou projevy přátelství a vděčnosti ze strany jejích přátel a bývalých studentek a studentů, kteří oceňují, že jim po všechna uplynulá léta věnovala svůj čas, znalosti a zkušenosti. V tom, jak pevně doufá, bude moci v následujících letech pokračovat.

em. prof. PhDr. Jiří Fiala, CSc.

Katedra bohemistiky

Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

Křížkovského 512/10, 771 80 Olomouc, Česká republika

jiri.fiala@upol.cz

- 10 Byli to 1. Katarína Laučíková, absolventka Prešovské univerzity v Prešově, obor anglický a polský jazyk, překladatelství a tlumočnictví, téma disertační práce *Mýtus horala v slovenskej, polskej a českej literatúre*; 2. Kateřina Tichá, absolventka Univerzity Palackého v Olomouci, obor francouzská a polská filologie, téma disertační práce *Tadeusza Micińskiego walka o cztowieka, Od indywidualistycznego symbolu Lucyfera do Słonecznego Boga jako mitu doskonalceją się zbiorowości*; 3. Kamila Woźniak, absolventka Vratislavské univerzity, obor polská filologie se specializací literární věda, téma disertační práce *Wybrane aspekty twórczości Ladislava Klímy i Stanisława Przybyszewskiego w świetle interpretacji pojęcia nihilizmu gnostyckiego*; 4. Agata Tarnawska-Grzegorzycza, absolventka Slezské univerzity, obor slavistika se specializací na českou filologii, téma disertační práce *Kategoria absurdu jako obraz niekoherencji świata (W utworach E. Ionesco, S. Becketta, S. Mrożka i V. Havla)*, disertační práce byla publikována Vydavatelstvím Univerzity Palackého v Olomouci; 5. Jan Jeništa, absolvent Univerzity Palackého, obor polská a ukrajinská filologie, téma disertační práce *Mladá polská próza ve středoevropském kontextu* v podoboru Srovnávací slovanská literární věda se specializací polská literární věda, 6. Hanna Navrátilová, absolventka Varšavské univerzity, obor ruský a anglický jazyk s překladatelskou a učitelskou specializací, téma disertační práce *Kategoria wolności w tekstach wybranych scenariuszy filmowych Krzysztofa Kieślowskiego* v podoboru Srovnávací slovanská literární věda se specializací polská literární věda; 7. Magdalena Zakrzewska-Verdugo, absolventka Vratislavské univerzity, téma disertační práce *Przekład literacki jako problem filologiczno-kulturowy (na podstawie analizy tłumaczenia tekstów D. Masłowskiej, M. Witkowskiego i S. Shutego na język rosyjski)* v podoboru Srovnávací slovanská literární věda se specializací polská literární věda, disertační práce byla publikována Vydavatelstvím Univerzity Palackého v Olomouci; 8. Anna Justyna Dragan, absolventka Univerzity Marie Curie-Skłodowské v Lublinu, téma disertační práce *Demony kobiece w polskiej prozie fantasy XXI wieku na wybranych przykładach (w kontekście słowackim i czeskim)*, konzultantka prof. M. Sobotková.

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

